

TURİZM ALANINDA LİSANS EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN MESLEĞİ SEÇME NEDENLERİNDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

Cenk Murat KOÇOĞLU*

Yağmur KOÇOĞLU**

Özet

Uluslararası turizm hareketleri göz önüne alındığında her geçen gün yukarı doğru bir ivme dikkat çekmektedir. Turizm hareketlerindeki bu yükseliş istihdamı da olumlu bir şekilde artırmaktadır. Turizmdeki bu istihdam artışına bağlı olarak turizm programlarının sayısı da artmıştır. Bu araştırmanın amacı, lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin mesleği seçme nedenlerini etkileyen faktörleri tespit etmek ve bu faktörlerin okudukları turizm bölümüne, daha önceden turizmde çalışma durumlarına göre, turizm bölümünü isteyerek seçme durumlarına göre ve ailelerinde benzer eğitim alma durumlarına göre farklı değerlendirilip değerlendirilmeme durumlarını saptamaktır. Bu kapsamda araştırmada anket tekniği ile lisans düzeyinde turizm bölümünde öğrenim gören 415 öğrenciden veriler toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizi sonucunda, öğrencilerin mesleği seçme nedenlerini etkileyen faktörlerin; sosyal statü ve bireysel ilişkiler, ücret-yan ödeme, endüstriyel bağlılık ve kişi uyumu, prestij ve yükselme olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin bu boyutlara yönelik katılım ortalamaları incelendiğinde; öğrencilerin en fazla katıldığı boyutun endüstriyel bağlılık ve kişi uyumu ile sosyal statü ve bireysel ilişkiler olduğu, en az katılım sağladığı boyutun yükselme olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin mesleği seçme nedenlerinin turizmle ilgili bazı değişkenler açısından farklılığına ilişkin sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin mesleği seçme nedenlerinin okudukları turizm bölümüne, daha önceden turizmde çalışma durumlarına göre, turizm bölümünü isteyerek seçme durumlarına göre ve ailelerinde benzer eğitim alma durumlarına göre farklılaştığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm Eğitimi, Mesleği Seçme Nedenleri, Turizm Bölümü Öğrencileri.

AN INVESTIGATION OF THE FACTORS EFFECTIVE IN CHOOSING TOURISM PROFESSION OF UNDERGRADUATE STUDENTS

Abstract

It is pointed out that the rise in national and international tourism movements positively affects employment in the tourism industry. Depending on the need for qualified employees in tourism, it is observed that the number of tourism programs has increased. This study aims to observe the views of tourism students concerning the occupation, determining the factors influencing their career choices, and to analyze these factors based on different variables such as their previous experiences in tourism, their willingness in choosing it as a career, and whether their families have similar educational background or not. Quantitative method was used and a questionnaire survey was conducted on 415 undergraduate students. According to analysis results, it was determined that the factors affecting the reasons for vocational preferences of the students were social status and individual relations, payment-supplementary payment, industrial commitment and person fit, prestige and promotion. When examining the participation level of the students regarding these factors; it was ascertained that most participated factors were industrial commitment and person fit, social status and individual relations,

* Doç. Dr., Karabük Üniversitesi, Safranbolu Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, cenk-murat@hotmail.com.

** Turist Rehberi, yagmurkocoglu26@gmail.com.

while promotion was the least. Meanwhile, it was determined that the reasons for vocational preferences of the students differed across the tourism department they studied, work experience in tourism, willingness on preferring the tourism department and family members having tourism training.

Keywords: *Vocational Preference, Tourism Training, Undergraduate Students.*

GİRİŞ

Turizm, birçok sektör için talep oluşturan ve ülke ekonomilerine birçok konuda katkı sağlayan önemli bir sektör konumundadır. Dünya Turizm Örgütü'ne göre, uluslararası turizm hareketlerine katılan turist sayısının 2030'da 1,8 milyar olacağı öngörüsünden yola çıkıldığında, turizm sektörünün ülke ekonomilerine katkısının artarak devam edeceği düşünülmektedir. Özellikle Türkiye açısından bu duruma bakıldığında hem turist sayısı hem de turizm gelirlerinin arttığı ve ekonomiye çok daha fazla katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Turizmin ülkemiz ekonomisine verdiği en önemli katkılarının başında istihdam gelmektedir. Turizm yapısı gereği insanın insana hizmet ettiği bir sektör niteliğindedir. Dolayısıyla bu özelliğinden dolayı, turizm hem doğrudan hem de dolaylı istihdama önemli katkılar sağlamaktadır. Daha önce ifade edildiği gibi turizm hareketlerinin artmasıyla birlikte, bu alanda hizmet verecek turistik tesislerin de sayısı da artacaktır. Dolayısıyla bu yeni tesislerde istihdam edilecek nitelikli personel ihtiyacı da ortaya çıkacak, bu durumda nitelikli ve kalifiye personel yetiştirecek yeni eğitim kurumlarına olan talebi artıracaktır. Birçok araştırmada turizm eğitimine ilişkin olarak turizm endüstrisinde yer alan işletmelere nitelikli personel yetiştirilmesi konusu özellikle vurgulanmaktadır (Akbaba ve Çimen 2007; Kozak, 2009; Aymankuy ve Aymankuy, 2013; Üzümcü vd., 2015; Akyol vd., 2018). Ülkemize gelen turist sayısının ve turizmden elde edilen gelirin her geçen gün arttığı bir ortamda, turizm sektöründe çalışan personelin eğitilmiş olması, verilen hizmetin kaliteli olmasında, gelen turistin memnuniyetinin sağlanmasında hem işletmeye hem de ülkeye önemli bir rekabet avantajı sağlayacaktır. Bu açıdan bakıldığında turizm eğitim kurumlarının önemli bir görev üstlendiği de ortadadır.

Özellikle son yıllarda turizm eğitim kurumlarının sayısının artması ile birlikte boş kalan kontenjan sayısı da dikkat çekmektedir. Özellikle 2017'de ön lisans düzeyinde turizm eğitimi veren programların yaklaşık %25'inin boş kaldığı, lisans düzeyinde ise bu oranın yaklaşık %42'ye çıktığı tespit edilmiştir (Yayla vd., 2017). Her ne kadar turizm bölümü kontenjanlarının son yıllarda düştüğü görülse de, özellikle lisans düzeyinde turizm eğitimi veren bölümlerin 2019'da tercih edilme durumunun %64'ten, %96'ya çıkmasıyla iyimser bir tablo ortaya çıkmıştır (Kozak, 2019).

İlgili literatür incelendiğinde, turizm eğitiminin mevcut durumunu değerlendiren pek çok araştırma yapılmıştır. Bu çalışmalarda, turizm öğrencilerinin sektöre bakış açısı ve sektörde çalışma eğilimleri (Ehtiyar ve Üngüren, 2008; Batman ve Çankırı, 2013; Köşker ve Unur, 2017), Turizm öğrencilerinin kariyer seçimlerini etkileyen faktörler (Roney ve Öztin, 2007; Ilgaz ve Toker, 2016; Çuhadar ve Çetintürk, 2016; İnce ve Kendir, 2016) ve turizm öğrencilerinin mesleğe bakış açıları (Pelit ve Güçer, 2006; Kozak, 2009; Avcıkurt vd., 2012) gibi konular incelenmiştir.

Bu araştırmanın amacı, turizm öğrencilerin mesleğe bakış açılarını incelemek, mesleği seçme nedenlerini etkileyen faktörleri tespit etmek ve bu faktörlerin turizm eğitimine özgü değişkenler açısından farklı değerlendirilip değerlendirilmeme durumlarını saptamaktır. Önceki araştırmalardan farkı ise, mesleği seçme nedenlerinin çok fazla işlenmeyen değişkenler açısından incelenmesidir. Turizm sektörü oldukça dinamik bir niteliktedir. Bununla bağlantılı olarak turizm eğitiminin, sektörde değişen koşullara göre kendini adapte etmesi oldukça önemlidir. Bu araştırma sayesinde, önceki turizm eğitimiyle ilgili araştırmalarının, bu araştırma sonuçları ile karşılaştırılarak, turizm öğrencilerinin sektöre yönelik algılarında bir değişiklik olup olmadığının tespit edilebilmesi, mevcut duruma yönelik öneriler geliştirilmesi açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde turizm eğitimi ve meslek seçiminde etkili olan değişkenlere yönelik kavramsal bilgi verilecektir.

1.1. Turizm Eğitimi

Teknolojinin ilerlemesi, bireylerin daha bilinçli hale gelmesi ve boş zaman konusundaki gelişmeler (Kozak vd., 2009: 2) gibi birçok etken dolayısıyla turizm hareketine katılan birey sayısı her yıl artma göstermektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre, ülkemize gelen turist sayısının 46 milyon kişi, turizm geliri ise 29,5 milyar dolar olurken, 2019 ilk çeyrek turizm hareketlerinde ilk 6 ayda ülkemize gelen turist sayısında önemli bir artış olduğu ve bu sayının rekor bir şekilde yüzde %12 artış 21,5 milyon kişiye ulaşmıştır (TUİK, 2019). Böylesine hızla büyüyen ve gelişen bir sektörde, turizm eğitimi konusu, üzerinde durulması gereken önemli konulardan birisidir.

Turizm sektöründe rekabetin artmasıyla birlikte, turizmin başarılı bir şekilde yönetilmesi için nitelikli personel ve bununla bağlantılı olarak da turistlere kaliteli hizmet verilmesi gerekmektedir (Christou, 1999). Türkiye’de turizm sektörünün gösterdiği bu ilerleme, turistik işletme sayısındaki artışla bağlantılı olarak, istihdam edilecek personel varlığını da bir ihtiyaç olarak beraberinde getirmektedir. Bu durum mesleki turizm eğitiminin de gelişmesini sağlamış ve hem sektör hem de ülke ekonomisi için önem verilen bir konu haline gelmiştir (Aymanıuy ve Aymanıuy, 2002, s. 32).

Turizm sektörüne nitelikli personel yetiştiren yükseköğretim kurumlarında eğitim gören öğrencilerin gelecekte turizm sektöründe görev alacakları düşünüldüğünde insan ilişkilerinin geliştirilmesi ancak etkin ve kaliteli bir turizm eğitimi ve öğretimiyle mümkündür (Akova, Çetin ve Kaya, 2014, s. 65). Turizm eğitimi, her düzeydeki öğrenciye turizm bilincini yerleştirmek, misafirperverliği öğretmek, sektörde çalışan personelin mesleki bilgisini artırmak ve turizm sektörüne yönetici seviyesinde yapılan faaliyetleri ifade etmektedir (Olalı, 1973: 10). Turizm eğitiminin amacı, nitelikli bir mezun yetiştirmektir. Bu eğitim sayesinde öğrenciler turizm sektörünün gerektirdiği sorumlulukları yerine getirebilecektir (Soybalı ve Bayraktaroğlu 2013, s. 185).

1.2. Meslek Seçiminde Etkili Olan Faktörler

İlgili literatür incelendiğinde meslek seçimini etkileyen birçok unsurdan bahsedilmiştir. Super ve Knasel (1981) bu unsurları; biyolojik, sosyolojik, psikolojik, politik ve ekonomik etmenler şeklinde ifade etmişlerdir. Bu unsurlar; bireysel, çevresel, işe yönelik ve sistemik unsurlar şeklinde de açıklanabilir. Örneğın Owen vd. (2011) tarafından yapılan bir çalışmada, öğrencilerinin eğitim gördükleri bölümü seçme sebeplerinden ilk dördünün; bölüme duyulan ilgi, kişisel özelliklerin ilgili alana uygun olması, sınavda alınan puanın yeterliliğı ve iş bulma şansının yüksekliğı gibi nedenler ortaya çıkmıştır. Cantor (1992), meslek seçiminde, ailenin önemine dikkat çekerken, benzer şekilde Mooney vd. (2008) ile Ensari ve Alay (2017) aile ve arkadaş çevresinin meslek seçimini etkilediğini tespit etmişlerdir. Türkay ve Solmaz (2011) ise bireylerin meslek seçiminde, kişisel özellikler ve sosyal olanakların da etkili olduğunu ifade etmiştir.

Turizm Sektöründe ilk kez çalışan öğrenciler ile daha önceden sektör deneyimi öğrenciler arasında görüş farklılıkları bulunmaktadır. Nitekim Kuşluvan ve Kuşluvan (2000) tarafından yapılan bir araştırmada sektörde eğitime başlayan öğrencilerin deneyim kazandıkça görüşlerinde farklılaşma tespit edilmiştir. Benzer şekilde Kwan’ın (2005) yaptığı bir çalışmada öğrencilerin üniversitedeki ilk yıllarındaki düşüncelerinin ailelerinden etkilendiğı;

eğitimin son yıllarında ise deneyim kazandıkça sektör hakkındaki duygu ve düşüncelerinde değişiklik olduğu belirlenmiştir. O'Mahony vd., (2001) tarafından Avustralya'daki turizm lisans programında eğitime başlayan 143 öğrenci ile yapılan bir araştırmada öğrencilerin isteyerek bu alanı seçtikleri belirlenmiştir. Benzer şekilde, Yüksel vd., (2002) tarafından Adnan Menderes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu öğrencileriyle yapılan çalışma sonucunda öğrencilerin turizm mesleğini seçme nedenlerinin, kariyer gelişimi, ücret ve yabancı dillerini geliştirme olduğu ortaya çıkmıştır. Buna karşın Kuşluyan ve Kuşluyan (2000) tarafından yapılan bir araştırmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun mesleğin yorucu ve stresli olduğu ve aile hayatının olmaması gibi nedenlerle sektörde çalışmayı düşünmediği ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Birdir'in (2002) yaptığı bir araştırmada, çalışma koşulları, ücret, sektörün yapısı, sosyal güvence, sosyal statü ve kariyer fırsatları gibi unsurlar sebebiyle öğrencilerin turizm mesleğini yapmayı istemedikleri tespit edilmiştir.

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde genel olarak öğrencilerin turizm mesleğini seçmeme nedenlerinin; sektör yapısı ve mevsimlik istihdam (Pelit ve Güçer, 2006; Roney ve Öztin, 2007; Kozak, 2009), çalışma koşulları ve ücret düşüklüğü (Kuşluyan ve Kuşluyan, 2000; Roney ve Öztin, 2007; Üzümcü vd., 2015), iş tanımlarının ve meslek standartlarının olmaması (Tüylüoğlu, 2003), staj yapıldığı süreçteki kötü deneyim (Kozak ve Kızılırmak, 2001; Pelit ve Güçer, 2006; Ulama vd., 2015), öğrencilerin turizm bölümlerini istemeden seçmek zorunda kalması (Aksu ve Köksal, 2005; Güzel, 2006; Keleş, 2018) düşük sosyal statü ve uzun saatler çalışılması (Kuşluyan ve Kuşluyan 2000; Çatı ve Bilgin, 2013) olarak belirlenmiştir. Orhan (2015) tarafından lisans düzeyinde turizm eğitimi alan 755 öğrenci ile gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin meslek seçiminde ve sektörde çalışma niyetleri üzerinde, sosyal güvence, düşük ücret, sektörün yapısı, çalışma koşullarının ve kariyer olanaklarının yetersizliği gibi boyutların etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Diğer yandan yapılan çalışmalarda; sektörün personel ihtiyacını turizm konusunda eğitim almamış bireylerden karşıladığı dikkat çekmektedir. Bununla birlikte turizm konusunda eğitim alanların çoğunluğunun farklı bir sektörde çalıştığı (Kızılırmak, 2000; Kuşluyan, 2000; King vd., 2003), turizm eğitimi almış mezunların zaman geçtikçe, turizmi meslek olarak seçmekten pişman oldukları (Kuşluyan ve Kuşluyan, 2000; Hjalager ve Andersen, 2001; Kozak ve Kızılırmak, 2001; Ünlüönen, 2004) ve turizm sektöründe çalışmak istemedikleri ortaya konmuştur.

Dinç'in (2008) öğrencilerin meslek seçiminde etkili olan faktörler üzerine yaptığı bir çalışmada, kariyer fırsatı, yüksek ücret ve sosyal statü, aile çevresi ve eğitim çevresinin etkili olduğu belirlenmiştir. Richardson (2009) tarafından Avustralya'daki 379 turizm öğrencisi üzerinde yapılan araştırmada, Öğrencilerin turizm mesleğine karşı negatif tutumlarının olduğu ve öğrencilerin çoğunluğunun turizmde kariyer yapmaya önem vermedikleri tespit edilmiştir. Benzer şekilde Jiang ve Tribe (2009) tarafından yapılan başka bir araştırmada, öğrencilerin turizm sektöründeki işlerin kısa vadeli olduğu ve gelecek için düşünülecek işler olmadığı, bundan dolayı kariyer yapmayı düşünmedikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Buna karşın Roney ve Öztin'in (2007) Anadolu, Bilkent ve Boğaziçi Üniversitesindeki 450 turizm öğrencisi üzerinde yapılan araştırmada, öğrencilerin büyük çoğunluğunun turizm sektöründe iyi paralar kazanılabileceğine, yarısından fazlasının turizmde eğitimin iyi bir kariyer tercihi olduğunu düşündüğünü, turizm sektöründe çalışmanın avantajların dezavantajlarından fazla olduğu tespit edilmiştir. Tuncer ve Yeşiltaş (2013) tarafından yapılan başka bir çalışmada, çalışma saatlerinin fazlalığı ve işlerin çok yoğun olması sebebiyle çalışanların aile ve özel hayatlarına zaman ayıramadıklarından yakındıkları tespit edilmiştir. Üzümcü ve arkadaşları (2015) tarafından turizm öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada, turizm eğitimi seçme sebeplerine göre, ücret ve kariyer imkânlarına ilişkin algıların farklılaştığı; çalışma koşulları ve iş bulma koşulları ile mesleği seçme sebepleri arasında bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

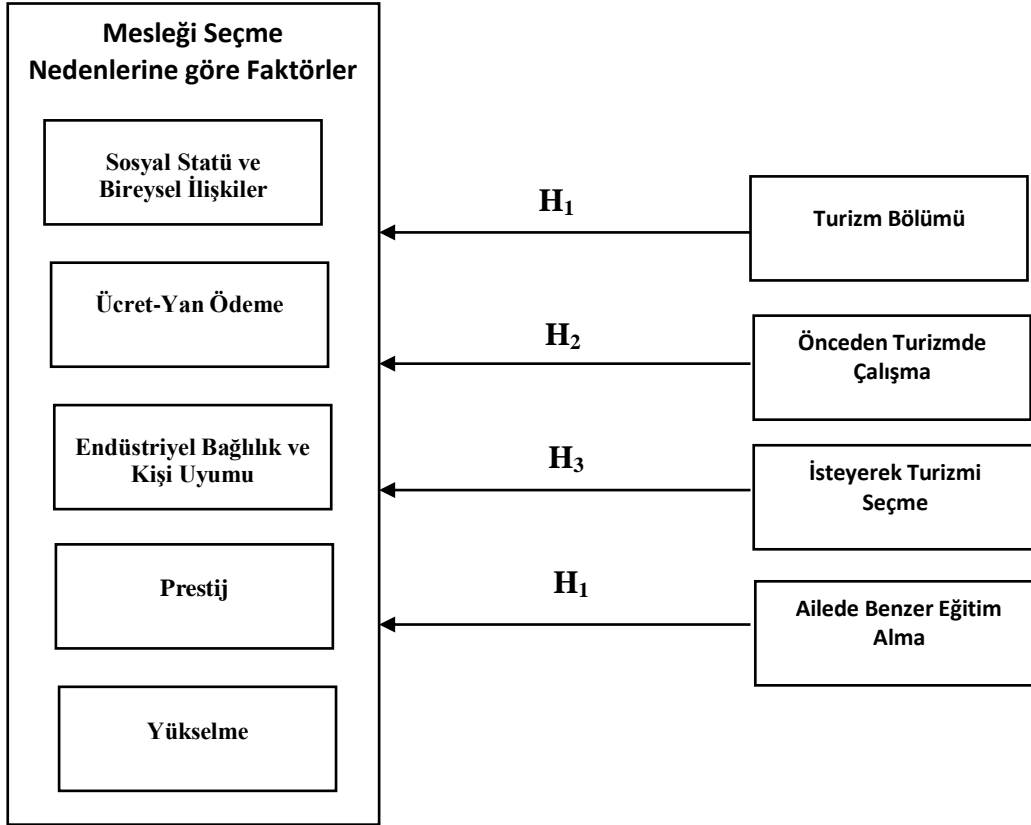
2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada nicel yöntem kullanılmış ve veri toplama da anket tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Soru formu literatürdeki benzer çalışmalardan elde edilerek (Kuşluyan ve Kuşluyan, 2000; Birdir, 2002; Dinç, 2008; Aymankey ve Aymankey, 2013; bu çalışmaya uyarlanmıştır. Anakütlenin tamamına ulaşmanın zaman ve maliyet güçlüklerinden dolayı mümkün olmadığından örnekleme yoluna gidilmiştir. Örnekleme yönteminde tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden kasti ve kolayda örnekleme yöntemleri tercih edilmiştir. Araştırma Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesinde öğrenim gören öğrencilere 2019 mart ayında uygulanmıştır. Araştırma evreni 698 olduğundan $n = \frac{Nt2pq}{d2(N-1)+t2pq}$ formülü (Baş, 2008: 45), istatistiki olarak 415 örnek hacminin anlamlı sonuçlar vereceğini göstermektedir. Elde edilen veriler turizmde nicel araştırmalarda sıklıkla kullanılan SPSS 23 programında analiz edilmiş ve analiz olarak, frekans, açıklayıcı faktör analizi, normallik testleri ve varyans analizleri kullanılmıştır.

2.1. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Araştırmanın modeline göre öğrencilerin mesleği seçme nedenlerinin, okudukları turizm bölümüne, önceden turizmde çalışma durumlarına, isteyerek turizm bölümünü seçme durumlarına ve ailede benzer eğitim alma durumlarına göre farklılaştığı öngörülmektedir. Bu amaçla aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir:

Şekil 1: Araştırmanın Modeli

“**H₁**: Öğrencilerin turizm mesleğini seçme nedenleri okudukları turizm bölümüne bağlı olarak farklılık göstermektedir”

“**H₂**: Öğrencilerin turizm mesleğini seçme nedenleri önceden turizm sektöründe çalışma durumlarına bağlı olarak farklılık göstermektedir”

“**H₃**: Öğrencilerin turizm mesleğini seçme nedenleri isteyerek turizm eğitimini seçme durumlarına bağlı olarak farklılık göstermektedir”

“**H₄**: Öğrencilerin turizm mesleğini seçme nedenleri ailelerinde benzer eğitim almış birey olup olmasına göre farklılık göstermektedir”

3. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde demografik bilgiler, açıklayıcı faktör analizi, güvenilirlik analizi, mesleği seçme nedenlerine yönelik ortalamalar, bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü ANOVA testi yapılmış ve bulgulanmıştır.

3.1. Demografik Bulgular

Araştırma sonucu elde edilen demografik bulgular Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1: Araştırma Örneklemine İlişkin Demografik Bulgular

Cinsiyet	Frekans	Yüzde	Gelinen Bölge	Frekans	Yüzde
Kadın	187	45,1	Marmara Bölgesi	99	23,9
Erkek	228	54,9	Ege Bölgesi	38	9,2
Yaş	Frekans	Yüzde	Akdeniz Bölgesi	61	14,7
18-20	167	40,2	Karadeniz Bölgesi	118	28,4
21-23	199	48,0	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	13	3,1
24 ve üzeri	49	11,8	Doğu Anadolu Bölgesi	21	5,1
Okuduğunuz Bölüm Nedir	Frekans	Yüzde	İç Anadolu Bölgesi	33	8,0
Turizm Rehberliği	184	44,3	Yabancı uyruklu	32	7,7
Turizm ve otel işletmeciliği	231	55,7	Önceden turizmde çalışma durumu	Frekans	Yüzde
Turizmi isteyerek mi seçtiniz	Frekans	Yüzde	Evet	94	22,7
Evet	298	71,8	Hayır	321	77,3
Hayır	117	28,2	Ailenizden benzer eğitim alma	Frekans	Yüzde
-	-	-	Evet	47	11,3
-	-	-	Hayır	368	88,7

Tablo 1’e göre, katılan öğrencilerin %55’i erkek %45’i bayanlardan oluşmaktadır. Öğrencilerin çoğunluğunun yaşları 21-23 arasında değişmektedir. Öğrencilerin okudukları turizm bölümünün %56’sı turizm ve otel işletmeciliği, %44’ü ise turizm rehberliği programında eğitim almaktadır.

3.2. Güvenilirlik Analizi

Araştırmada uygulanan ölçeğe güvenilirlik analizi yapılmış ve Cronbach Alpha katsayısının “,897” olduğu saptanmıştır. Bu değer ölçeğin olarak güvenilir ve geçerli olması için gereken 0,70 değerinin üzerindedir (Nunnally & Bernstein, 1994, s. 265). Tablo 3’e bakıldığında, güvenilirlik değerlerinin 0,70’in üzerinde olduğu görülmektedir.

3.3. Mesleği Seçme Nedenleri ile İlgili Açıklayıcı Faktör Analizi

Turizm Mesleğini seçme nedenlerine yönelik ölçeğe yapı geçerliliğini sağlamak için açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Araştırmada temel bileşenler analizi ve varimax rotasyon tekniği ile açıklayıcı faktör analizleri gerçekleştirilmiştir. Barlett Küresellik testinin anlamlı olması ve Kaiser-Meyer-Olkin değerinin 0,896 olması örnek hacminin faktör analizi için yeterli olduğu ifade edilmektedir (Büyüköztürk, 2016).

Kaiser normalleştirilmesiyle özdeğeri 1'den büyük olan faktörler dikkate alınmış ve faktör analizinde Turizm Mesleğini seçme nedenlerine yönelik ölçekte bir ifadenin faktör yükünün %40'dan düşük çıktığı belirlenmiş ve ölçeğin beş boyuttan oluştuğu ortaya konmuştur. Araştırmanın varyans yüzdesi toplamı 64,14 olarak çıkmıştır. Bu oranın %50'den yüksek olması açıklayıcı faktör analizinin geçerliliğini belirtmektedir (Scherer vd., s. 1988).

Tablo 2: Mesleği Seçme Nedenleri ile İlgili Faktör

Mesleği Seçme Nedenleri İle İlgili İfadeler	Faktör Yükleri	Varyans %	G. Analizi
Sosyal statü ve Bireysel ilişkiler			
Farklı kültürleri ve insanları tanımak	,906	37,742	0,973
Farklı deneyimler elde etmek	,905		
Sosyal hayatıma önemli katkılar sağlamak	,905		
Yeni ve farklı yerler görmek	,904		
İnsanlarla sürekli iletişim içinde olmak	,898		
Hoş bir ortamda çalışmak	,894		
Daha fazla seyahat etmek	,867		
Mutlu olan insanlarla bir arada olmak	,864		
Daha çok arkadaş edinebileceğim bir iş olarak görmek	,831		
Bu sektörde kendimi daha bağımsız hissediyor olmam	,804		
Çalışma koşullarının bana uygun olması	,803		
Sürekli olarak sosyal güvenceye sahip olmak	,798		
Ücret-yan ödeme			
Daha iyi bir hayat standardı sağlamak	,934	17,376	0,969
Uygun bir gelire sahip olmak	,928		
Turizmin yüksek kazançlı bir sektör olması	,920		
Kısa zamanda çok kazanabilmek	,894		
Endüstriyel bağlılık ve kişi uyumu			
Aldığım eğitimle ilgili bir iş sahibi olmak	,915	12,352	0,905
Gelecekte de bu alanda öğretimime devam etmek	,884		
Daha fazla bilgiye ulaşabilmek	,874		
Yeteneklerimi en çok turizmde kullanabilmem	,840		
Prestij			
Turizmin sahip olduğu imajın bana çok çekici gelmesi	,870	9,368	0,885
Turizmin toplum tarafından prestijli bir sektör olarak kabul edildiğini düşünüyor olmam	,834		
Birçok ünlü kişi ile tanışabilmek	,802		
Turizmde çok iyi iş fırsatlarının olması	,798		
Yükselme			
Ailemin turizmle ilgili bir işe sahip olması	,873		

Turizmde çalışmanın diğer sektörler göre daha kolay olması	,858	4,013	0,913
Yükselme olanaklarının diğer sektörler göre daha kolay olması	,850		
Güvenilirlik Analizi: 0,897; Çıkarım Yöntemi: Temel Bileşenler Analizi; Döndürme Yöntemi: Kaiser Normalleştirilmesi ile Varimax, İterasyon Sayısı: 6, Varyans toplamı: 80,85; KMO Uygunluk Ölçütü: 0,896; Barlett Küresellik Testi x2: 13463,24 p: 0,000			

Tablo 2’de yer alan bilgiler incelendiğinde, birinci faktör (12 madde) sosyal statü ve bireysel ilişkiler, ikinci faktör (4 madde) ücret-yan ödeme, üçüncü faktör (4 madde) endüstriyel bağlılık ve kişi uyumu, dördüncü faktör (4 madde) prestij ve beşinci faktör (3 madde) yükselme olarak isimlendirilmiştir. Bu faktörlerin her birinin içsel tutarlık kat sayılarının yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Mesleği Seçme Nedenlerine Yönelik Boyutların Ortalamaları

Boyutlar	Ortalama	S. Sapma
Endüstriyel bağlılık ve kişi uyumu	3,86	1,04117
Sosyal statü ve bireysel ilişkiler	3,73	1,06464
Ücret ve yan ödemeler	3,46	1,18733
Prestij	3,23	1,10958
Yükselme	2,42	1,27746

Aritmetik ortalama değerlerini daha iyi yorumlayabilmek için 1.00-1.79 aralığı: “kesinlikle katılmıyorum”, 1.80-2.59 aralığı: “katılmıyorum”, 2.60-3.39 aralığı: “kararsızım”, 3.40-4.19 aralığı: “katılıyorum”, 4.20-5.00 aralığı: “kesinlikle katılıyorum” aralıkları dikkate alınmıştır. Ortalamalara bakıldığında en yüksek ortalamaya sahip boyutun “endüstriyel bağlılık ve kişi uyumu” (3,86) olduğu, bunu “sosyal statü ve bireysel ilişkiler” (3,73) boyutunun izlediği görülmektedir. Turizm öğrencilerin en düşük algıladığı boyutun “yükselme” (2,42) olduğu belirlenmiştir. Buna göre öğrenciler; aldığı eğitimle ilgili bir iş sahibi olmak, yeteneklerini en çok turizmde kullanabilme, farklı kültürleri ve insanları tanımak, farklı deneyimler elde etmek, yeni ve farklı yerler görmek istediklerinden dolayı turizm mesleğini seçtikleri söylenebilmektedir. Diğer yandan öğrenciler genel olarak turizmde yükselme olanaklarının kolay olmadığını da düşünmektedirler.

3.4. Öğrencilerin Turizm Eğitimi ile İlgili Bazı Değişkenlere göre Mesleği Seçme Nedenlerine Yönelik Farklılık Durumları

Öğrencilerin turizm eğitimi ile ilgili okudukları turizm bölümü, önceden turizm sektöründe çalışma durumları, turizm bölümünü isteyerek seçme durumlarının farklı değerlendirilip değerlendirilmediği analiz edilmiştir. Bunun için başta verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için, çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmış ve bu değerlerin -1,5

ile +1,5 arasında olduğu tespit edilmiş (Tabachnick ve Fidell, 2013) ve verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir. Bu nedenle parametrik testlerden, biri olan t testi kullanılmıştır.

Tablo 4: Öğrencilerin Okudukları Turizm Bölümüne Göre Mesleği Seçme Nedenlerine Yönelik T Testi

Faktörler	Bölüm	N	Ort.	t	p
Sosyal statü ve bireysel ilişkiler	Turist Rehberliği	184	3,92	3,259	0,001
	Turizm İşletmeciliği	231	3,58		
Ücret-yan ödeme	Turist Rehberliği	184	3,64	2,876	0,004
	Turizm İşletmeciliği	231	3,31		
Endüstriyel bağlılık ve kişi uyumu	Turist Rehberliği	184	3,81	,889	0,375
	Turizm İşletmeciliği	231	3,90		
Prestij	Turist Rehberliği	184	3,18	,874	0,383
	Turizm İşletmeciliği	231	3,27		
Yükselme	Turist Rehberliği	184	2,48	,952	0,342
	Turizm İşletmeciliği	231	2,36		

Öğrencilerin okudukları bölüme göre mesleği seçme nedenlerine ilişkin faktörleri değerlendirme durumları bağımsız örneklem t testi analiz edilmiş ve mesleği seçme nedenlerine ilişkin iki faktörü farklı değerlendirdikleri test edilmiştir. Ortalamalara göre turizm rehberliği öğrencilerinin, turizm ve otel işletmeciliği öğrencilerine göre “sosyal statü ve bireysel ilişkiler” ve “ücret-yan ödeme” faktörlerini daha olumlu değerlendirdikleri belirlenmiştir. Bu durum turist rehberlerinin statü ve ücret bakımından otel işletmeciliği personelinden daha iyi koşullara sahip olmasıyla açıklanabilir. Buna göre “**H₁**: Öğrencilerin turizm mesleğini seçme nedenleri okudukları turizm bölümüne bağlı olarak farklılık göstermektedir” hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Önceden Turizmde Çalışma Durumlarına Göre Mesleği Seçme Nedenlerine Yönelik T Testi

Faktörler	Önceden Turizmde Çalışma Durumları	N	Ort.	t	p
Sosyal statü ve bireysel ilişkiler	Evet	97	3,49	2,458	0,015
	Hayır	318	3,81		
Ücret-yan ödeme	Evet	97	3,16	2,848	0,005
	Hayır	318	3,55		
Endüstriyel bağlılık ve kişi uyumu	Evet	97	3,79	,793	0,428
	Hayır	318	3,88		
Prestij	Evet	97	3,19	,445	0,656
	Hayır	318	3,24		
Yükselme	Evet	97	2,35	,955	0,340
	Hayır	318	2,41		

Öğrencilerin önceden turizm sektöründe çalışma durumlarına göre mesleği seçme nedenleri bağımsız örneklem t testi ile analiz edilmiş ve mesleği seçme nedenlerine ilişkin iki faktörü farklı değerlendirdikleri belirlenmiştir. Turizm sektöründe daha önce çalışmış olanlar, olmayanlara göre “sosyal statü ve bireysel ilişkiler” ve “ücret-yan ödeme” faktörlerini daha olumsuz değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Bu durum sektörünün çalışma koşullarının ağırlığı ve özlük hakları konusundaki eksikliklerden kaynaklanabilmektedir. Nitekim bu sonuçlar, Kuşlivan ve Kuşlivan (2000); Duman vd. (2006); Çavuş ve Kaya (2013) ile Türker vd. (2016) tarafından yapılan araştırmalardaki sonuçlarla da desteklenmektedir. Bu sonuçlara göre **H₂**: Öğrencilerin turizm mesleğini seçme nedenleri daha önce turizm sektöründe çalışma durumlarına bağlı olarak farklılık göstermektedir” hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin Turizmi İsteyerek Seçme Durumlarına Göre Mesleği Seçme Nedenlerine Yönelik T Testi

Faktörler	Turizmi İsteyerek Seçme Durumları	N	Ort.	t	p
Sosyal statü ve bireysel ilişkiler	Evet	298	3,83	2,992	0,003
	Hayır	117	3,49		
Ücret-yan ödeme	Evet	298	3,48	,672	,502
	Hayır	117	3,40		
Endüstriyel bağlılık ve kişi uyumu	Evet	298	4,00	4,101	0,000
	Hayır	117	3,52		
Prestij	Evet	298	3,32	2,761	0,006
	Hayır	117	2,99		
Yükselme	Evet	298	2,45	,728	,467
	Hayır	117	2,35		

Öğrencilerin isteyerek turizm bölümünü seçme durumlarına göre mesleği seçme nedenleri bağımsız örneklem t testi ile analiz edilmiş ve mesleği seçme nedenlerine ilişkin üç faktörü farklı değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Turizm bölümünü isteyerek seçmiş olanlar, olmayanlara göre “sosyal statü ve bireysel ilişkiler”, “Endüstriyel bağlılık ve kişi uyumu” ve “Prestij” faktörlerini daha olumlu değerlendirmişlerdir. Aksu ve Köksal (2005), Akdeniz Üniversitesi Turizm işletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulunda, yapılan bir araştırmada bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha pozitif algılara sahip olduğu belirlemiştir. Buna karşın Pehlivan’ın (2008) Adnan Menderes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulunda yapılan araştırmada, lisans düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun, turizm eğitimini isteyerek seçmelerine rağmen mezun olduktan sonra turizmde kariyer yapmak istemediklerini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlara göre **H₃**: Öğrencilerin turizm mesleğini seçme nedenleri isteyerek turizm eğitimini seçme durumlarına bağlı olarak farklılık göstermektedir” hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin Ailelerinin Benzer Eğitim Alma Durumlarına Göre Mesleği Seçme Nedenlerine Yönelik T Testi

Faktörler	Ailelerinde Benzer Eğitim Alma Durumları	N	Ort.	t	p
Sosyal statü ve bireysel ilişkiler	Evet	47	3,64	,619	,536
	Hayır	368	3,76		
Ücret-yan ödeme	Evet	47	3,49	,193	,847
	Hayır	368	3,45		
Endüstriyel bağlılık ve kişi uyumu	Evet	47	4,01	1,039	,299
	Hayır	368	3,84		
Prestij	Evet	47	3,46	1,498	,135
	Hayır	368	3,20		
Yükselme	Evet	47	2,88	2,226	0,030
	Hayır	368	2,36		

Öğrencilerin ailelerinin benzer eğitim alma durumlarına göre mesleği seçme nedenleri bağımsız örneklem t testi ile analiz edilmiş ve mesleği seçme nedenlerine ilişkin bir faktörü farklı değerlendirdikleri belirlenmiştir. Buna göre ailelerinde benzer eğitim almış bireylerin olma durumları mesleği seçme nedenlerinden “yükselme” faktörünün farklı değerlendirildiği tespit edilmiştir. Ortalamalara bakıldığında, ailelerinde benzer eğitim alanların “yükselme” faktörünü çok daha olumlu değerlendirdikleri saptanmıştır. Bu durum daha önce ailelerinde turizm eğitimi alanların iş hayatlarında yükselme olanaklarının olduğu ve bununda öğrenciyi etkilemesiyle açıklanabilir. Nitekim Üzümcü vd. (2015) tarafından yapılan bir araştırmada turizm sektöründe yükselme olanaklarının olmasının turizm eğitimi alma tercihinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer yandan Erdiñç ve Kahraman (2012) tarafından yapılan araştırmada ailelerinde benzer eğitim almış birey olup olmama durumu öğrencilerin mesleği seçme nedenlerinde herhangi bir farklılık oluşturmamıştır. Bu sonuçlara göre **H₄**: Öğrencilerin turizm mesleğini seçme nedenleri ailelerinde benzer eğitim almış birey olup olmamasına göre farklılık göstermektedir” hipotezi kabul edilmiştir.

SONUÇ

Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülke turizm sayesinde ekonomik büyüme ve gelişmede önemli bir atılım gerçekleştirmektedir. Turizm potansiyeline sahip birçok ülke; istihdam, gelir düzeyi, iç ve dış borç yükünün azalması ve insanların refah düzeyinin yükselmesinde, turizmi etken olarak kullanmaktadır. Ülkemizde dört mevsimin yaşanması ve zengin tarihi geçmişe sahip olması sayesinde, her geçen dönem turizm hareketlerinde artışlar yaşanmaktadır. Turizm hareketleri ile birlikte, turizm tesislerinin de sayısı hızla artmaktadır. Bu bağlamda nitelikli eğitim almış bireylerin yetişmesi turizm

sektörünün gelişmesi için oldukça önemlidir. Bu çalışmanın amacı lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin mesleği seçme nedenlerini ortaya koymak ve bu nedenlerin turizme özgü değişkenler açısından farklı değerlendirilip değerlendirilmediğini tespit etmektir. Bununla birlikte, literatürde bu konuda yapılmış araştırmalara göre bir değişim ya da gelişim olup olmadığı da bu araştırma ile incelenecek önemli amaçlar arasındadır.

Araştırmada elde edilen sonuçlara bakıldığında, turizm bölümü lisans öğrencilerinin mesleği seçme nedenlerini etkileyen faktörlerin Endüstriyel bağlılık ve kişi uyumu, sosyal statü ve bireysel ilişkiler, ücret ve yan ödemeler, prestij ve yükselme olarak gerçekleştiği saptanmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin bu boyutlara yönelik katılım ortalamaları incelendiğinde; öğrencilerin en fazla katıldığı boyutun “endüstriyel bağlılık ve kişi uyumu” ile “sosyal statü ve bireysel ilişkiler” olduğu, en az katılım sağladığı boyutun “yükselme” olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin çoğunlukla, aldığı eğitimle ilgili bir iş sahibi olmak, daha fazla bilgiye ulaşabilmek, farklı kültürleri ve insanları tanımak, sosyal hayata önemli katkılar sağlamak, yeni ve farklı yerler görmek gibi nedenlerle turizm mesleğini seçtiği söylenebilir. Diğer yandan öğrenciler turizmde çalışmanın ve yükselme olanaklarının diğer sektörlerle göre zor olmasından dolayı, bu meslekte devam etmek istemedikleri de anlaşılabilmektedir. Nitekim önceki araştırmalarda da (Kuşluvan ve Kuşluvan, 2000; Kozak ve Kızılrırmak, 2001; Üzümcü vd., 2015) turizmde okuyan öğrencilerin ücret ve yükselme olanaklarının bulunmamasından dolayı bu mesleği olumsuz algıladıkları ortaya konmuştur.

Öğrencilerin mesleği seçme nedenlerinin turizmle ilgili bazı değişkenler açısından farklılığına ilişkin sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin mesleği seçme nedenlerinden Sosyal statü ve bireysel ilişkiler ile ücret-yan ödeme faktörleri öğrencilerin okudukları turizm bölümüne ve daha önceden turizmde çalışma durumlarına göre farklılaştığı belirlenirken, turizm rehberliği öğrencilerinin, turizm işletmeciliği öğrencilerine göre ve turizmde çalışma geçmişi olanların olmayanlara göre bu faktörleri daha olumlu değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Diğer yandan öğrencilerin mesleği seçme nedenlerinden Sosyal statü ve bireysel ilişkiler, endüstriyel bağlılık ve kişi uyumu ile prestij faktörlerinin, turizm bölümünü isteyerek seçme durumlarına göre de farklılaştığı tespit edilirken, turizm bölümünü isteyerek seçenlerin seçmeyenlere göre söz konusu faktörleri çok daha olumlu değerlendirdikleri saptanmıştır. Son olarak öğrencilerin mesleği seçme nedenlerinden yükselme faktörünün, ailelerinde benzer eğitim alma durumlarına göre farklılaştığı tespit edilirken, ailelerinde benzer turizm eğitimi alanların olmayanlara göre yükselme faktörünü olumlu değerlendirdikleri belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre turizm rehberliği öğrencilerinin, turizm işletmeciliği öğrencilerine göre

bağımsız çalışma imkanının fazla olması, ücret ve diğer unsurların fazlalığından dolayı, bu mesleği çok daha olumlu algıladıkları düşünülmektedir. Diğer yandan, turizmde daha önce çalışanların, turizmi isteyerek seçenlerin ve ailelerinde de benzer turizm eğitimi almış olma durumlarının, öğrencilerde turizm mesleğini sevme ve sürdürme davranışının geliştiği söylenebilmektedir. Nitekim bu konuda yapılmış çalışmalara göre (Duman vd., 2006; Çavuş ve Kaya, 2013; Türker vd., 2016), daha önce turizmde çalışmış olanların turizm mesleğini daha olumlu algılandıkları ortaya konmuştur. Bununla birlikte ailelerinde benzer turizm eğitimi almış bireylerin olma durumlarının da, öğrencilerin turizm mesleği seçmesinde etkisinin olduğu yapılan araştırmalarla (Mooney vd.,1998; Ensari ve Alay, 2017) kanıtlanmıştır.

Elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak şu önerilerde bulunulabilir: Öncelikle öğrencilerin meslek seçimini etkileyen faktörlerden yola çıkılarak; turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin endüstriyel bağlılık ve kişi uyumu, sosyal statü ve bireysel ilişkiler, ücret ve yan ödemeler, prestij ve yükselme gibi meslek seçiminde etkili olan faktörleri önemsemesi ve bunları iyileştirme yoluna gitmesi gerekmektedir. Bununla birlikte sektörün imajının artırılması, Çalışanların özlük haklarının iyileştirilmesi ve ücretlerin artırılması, öğrencilerin turizm mesleği seçmesini olumlu olarak etkileyecektir. Diğer yandan sektörde hizmet kalitesinin artırılması nitelikli personel alımından geçmektedir. Dolayısıyla diplomalı çalışanların yerine diploması olmayan çalışanların sektöre alınması hizmet kalitesini düşüreceğinden dolayı turizm diploması olan çalışanların sektörde yer alması önemli bir adım olacaktır. Bu konuda devletin ve sektör temsilcilerinin üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmesi gerekmektedir.

Bu araştırmanın sadece bir fakültede gerçekleştirilmesi önemli bir sınırlılık oluşturmaktadır. İleride yapılacak araştırmaların birçok fakülte ve turizm bölümünde yapılması ve turizm öğrencilerinin kariyer tercihlerindeki değişimler ve nedenleri araştırma konusu olarak önerilmektedir.

EXTENDED SUMMARY

In many studies, the issue of training qualified staff for the organizations in the tourism industry is specifically emphasized in relation to tourism education (Akbaba and Çimen 2007;

Kozak, 2009; Aymankuy and Aymankuy, 2013; Üzümcü et al., 2015; Akyol et al., 2018). In an environment where the number of tourists coming to our country, Turkey, and the income obtained from tourism are increasing day by day, the training of the tourism industry staff would provide an essential competitive advantage. This advantage should be considered for both the business and the country when the service quality is high, and the tourist are satisfied as a result of the high-quality service. From this perspective, it is obvious that tourism education institutions play an important role.

This study aims to observe the views of tourism students concerning the occupation, determining the factors influencing their career choices, and to analyze these factors based on different variables such as their previous experiences in tourism, their willingness in choosing it as a career, and whether their families have similar educational background or not. Quantitative method was used and a questionnaire survey was conducted on 415 undergraduate students.

The results indicate that, the the main reasons for choosing hospitality and tourism as a profession; social status, personal relations, and wage-benefit factors differ based on the tourism department of the students and their previous employment experience in tourism industry. Tour-guide department students compared to tourism management students; and students with previous experience compared to non-experienced students, have more positive attitude and evaluation based on these factors. On the other hand, it was found that the social status and personal relations, industrial commitment and personal harmony and prestige factors, which are among the reasons for choosing the profession, differ based on the situation of choosing the tourism department with high consideration and awareness status. Finally, while it was found that the factor of promotion, which is one of the reasons for choosing the profession, differs based on the status of having family members with similar education in their families. It was revealed that those who had similar tourism education in their families evaluated the promotion factor positively compared to those who did not.

Based on the study results, it can be proposed that the students of tourism guidance department perceive the profession much more positively than the students of tourism management, due to the fact that they have more opportunities to work independently, and the wages and other factors are higher for them. On the other hand, it can be concluded that those who have worked in tourism field before, those who have chosen tourism with high awareness, and that their families have received similar tourism education, have developed the behavior of liking and maintaining the tourism profession. Accordingly, previous

literature on this subject (Duman et al., 2006; Çavuş and Kaya, 2013; Türker et al., 2016), has already revealed that those who have worked in tourism field before perceive the tourism profession more positively. In addition, it has been proven by previous studies (Mooney et al., 1998; Ensari & Alay, 2017) individuals with similar tourism education in their families has an effect on their choice of tourism profession.

KAYNAKÇA

- Akbaba, A., & Çimen, H. (2007). Motivation of the Turkish Employees: A Research at a Five Star Hotel, I. Tourism Biennial'i, Çanakkale: 01-05 Mayıs.
- Akova, O., Çetin, G. & Kaya, F. (2014). Lisans ve Önlisans Düzeyinde Turizm Öğrenimi Alan Öğrencilerinin Duygularını İfade Etmeve Demografik ve Sosyal Özellikleri Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 65-81.
- Aksu, A. A., & Köksal, C. D. (2005). Perceptions and Attitudes of Tourism Students in Turkey. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 17(5), 436-447.
- Akyol, C., Oğan, E., & Oğan, Y. (2018). Turizm Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin Mesleki Beklentileri ve Sosyo-Ekonomik Profilleri Üzerine Bir Araştırma, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 648-665.
- Avcıkurt, C., Deveci, B., & Türkmen, S. (2012). Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu (BTİYO) Mezunlarının Turizm Sektöründeki İstihdam Profil. İçinde *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop Kitabı*, ss.109-119, Turizm Eğitimi Konferansı, Ankara.
- Aymankuy, Y., & Aymankuy, Ş. (2002). *Önlisans ve Lisans Düzeyindeki Turizm Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarının Buldukları Yerlerin Analizi ve Turizm Eğitimi İçin Öneri Bir Model*". Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı, Ankara.
- Baş T. (2008). Anket. 5. Baskı, *Seçkin Yayınevi*, Ankara.
- Batman, O., & Çankırı, P. (2013). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Sektörde Kalma Eğilimleri: Sakarya Üniversitesi Örneği. B. Zengin (Ed.), *Geçmişten Günümüze Sakarya Turizmüne Akademik Bir Bakış* (115-128). Sakarya: Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü Yayınları.

- Birdir, K. (2002). Turizm ve Otel işletmeciliği Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Turizm Endüstrisinde Çalışmayı Tercih Etmemelerinin Temel Nedenleri: Bir Nominal Grup Tekniği Araştırması, *Turizm Eğitimi Konferans – Workshop*, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara: 495-504.
- Büyüköztürk, S. (2016). Sosyal Bilimler için veri analizi el kitabı [Data analysis manual for social sciences] (11th ed.). Ankara, Turkey: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cantor, M. H. (1991). Family and Community: Changing Roles in An Aging Society. *The Gerontologist*, 31(3), 337-346.
- Christou, Evangelos, S. (1999). Hospitality Management Education In Greece An Exploratory Study, *Tourism Management*, 20(6), 683-691.
- Çatı, K., & Bilgin, Y. (2013). Turizm Lisans Öğrencilerinin Turizm Sektöründe Çalışma Eğilimleri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1), 23-45.
- Çavuş, Ş. & Kaya, A. (2015). Turizm Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Kariyer Planları ve Turizm Sektörüne Yönelik Tutumu. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(5), 101-116.
- Çuhadar, M. & Çetintürk, İ. (2016). Ön Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kariyere Yönelik Algıları: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17), 51-69.
- Dinç, E. (2008). Meslek Seçiminde Etkili Faktörlerin İncelenmesi: Meslek Yüksek Okulu- Muhasebe Programı Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (16), 90-106.
- Duman, T., Tepeci, M., & Unur, K. (2006), Mersin’de Yükseköğretim ve Orta Öğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektörün Çalışma Koşullarını Algılamaları ve Sektörde Çalışma İsteklerinin Karşılaştırmalı Analizi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17(1), 51-69.
- Ehtiyar, R. & Üngüren, E. (2008). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Umutsuzluk ve Kaygı Seviyeleri ile Eğitime Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *The Journal of International Social Research*, 1(4), 159-181.
- Ensari, M. Ş., & Alay, H. K. (2017). Meslek Seçimini Etkileyen Faktörlerin Demografik Değişkenler ile İlişkinin Araştırılması: İstanbul İlinde Bir Uygulama. *Humanitas-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10), 409-422.
- Erdinç, S. B., & Kahraman, S. (2012). *Turizm Mesleğini Seçme Nedenlerinin İncelenmesi*. VI. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi (12-15 Nisan) Bildiriler Kitabı, 229-237.

- Güzel, N. G. (2006). *Yükseköğretimde Turizm Eğitimi ve Hizmet Kalitesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hjalager, A. & Andersen, S. (2001). Tourism Employment: Contingent Work or Professional Career?. *Employee Relations*, 23(2), 115-129.
- İnce, C. & Kendir, H. (2016). Turizm Öğrencilerinin Kariyer Beklentilerine Yönelik Düşünceleri: Stajyer Öğrenciler Örneği. *International Journal of Academic Value Studies*, 2(3), 13-23.
- Jiang, B. & Tribe, J., (2009). Tourism Jobs- Short Lived Professions: Student Attitudes Towards Tourism Careers in China, *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 8(1), 4-19.
- Keleş, Y. (2018). Neden Turizm Eğitimi? Lisans Düzeyinde Turizm Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(4), 219-236.
- Kızılırmak, İ. (2000). Meslek Yüksek Okulları Turizm ve Otelcilik Programlarının Günümüz Turizm Sektörünün Beklentileri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 147, 54-60.
- King, B., McKercher, B., & Waryszak, R. (2003). A Comparative Study of Hospitality and Tourism Graduates in Australia and Hong Kong. *International Journal of Tourism Research*, 5(6), 409-420.
- Kozak, Akoğlan, M. (2009). Akademik Turizm Eğitimi Üzerine Bir Durum Analizi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22), 1-20.
- Kozak, M. A., & Kızılırmak, İ. (2001). Türkiye’de Meslek Yüksekokulu Turizm Otelcilik Programı Öğrencilerinin Turizm Sektörüne Yönelik Tutumlarının Demografik Değişkenlere Göre Değişimi: Anadolu, Akdeniz ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 9-16.
- Köşker, H., & Unur, K. (2017). Turizm Lisans Öğrencilerinin Turizm Sektöründe Çalışma Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(2), 126-141.
- Kuslivan, S., & Kuslivan, Z. (2000). Perceptions and Attitudes of Undergraduate Tourism Students Towards Working in The Tourism Industry in Turkey. *Tourism Management*, 21(3), 251-269.

- Kwan, F. V. C. (2005). Effect of Supervised Work Experience on Perception of Work in The Tourism and Hospitality Industry. *Journal of Human Resources in Hospitality & Tourism*, 4(2), 65-82.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (Çevrimiçi)
<http://munster.meb.gov.tr/yuksekogretimkanunu.htm> (25.11.2014)
- Mooney, M., Glacken, M. & O'Brien, F. (2008). Choosing Nursing as A Career: A Qualitative Study. *Nurse Education Today*, 28(3), 385-392.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). Psychometric Theory (3rd ed.). *McGraw-Hill*, New York.
- Olalı, H. (1973). Otel işletmeciliği ve Yönetimi, *E.Ü. İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Yayınları*, İzmir.
- O'Mahony, G. B., McWilliams, A. M., & Whitelaw, P. A. (2001). Why Students Choose A Hospitality-Degree Program An Australian Case Study. *The Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 42(1), 92-96.
- Orhan, A. (2015). *Türkiye'de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm Sektörü ile İlgili Algılarının Çalışma Niyetleri Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Owen, F. K., Kepir, D. D., Özdemir, S., Ulaş, Ö., & Yılmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçme Nedenleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 135-151.
- Pehlivan, R. (2008). *Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektör ile İlgili Tutumlarının Mezuniyet Sonrası Kariyer Seçimine Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pelit, E., & Güçer, E. (2006). Turizm Alanında Öğretmenlik Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm İşletmelerinde Yaptıkları Stajları Değerlendirmeleri Üzerine Bir Araştırma. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 139-164.
- Richardson, S. (2009). Undergraduates Perceptions of Tourism and Hospitality as A Career Choice. *International Journal of Hospitality Management*, 28(3), 382-388.
- Roney, S. A., & Öztin, P. (2007). Career Perceptions of Undergraduate Tourism Students: A Case Study in Turkey. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 6(1), 4-17.

- Scherer, R. F., Luther, D. C., Wiebe, F. A., & Adams, J. S. (1988). Dimensionality of Coping: Factor Stability Using the Ways of Coping Questionnaire. *Psychological Reports*, 62(3), 763-770.
- Schmidt, R. (2002). A Student's Initial Perception of Value When Selecting a College: An Application of Value Added. *Quarterly Assurance in Education*, 10(1), 37-39.
- Soybalı, H., & Bayraktaroğlu, E. (2013). Türkiye'de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Kurumların Uygulama Olanaklarının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Anatolia Turizm Araştırma Dergisi*, 24(2), 185-199.
- Super, D. E., & Knasel, E. G. (1981). Career Development in Adulthood: Some Theoretical Problems and A Possible Solution. *British Journal of Guidance and Counselling*, 9(2), 194-201.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (sixth ed.) Boston: Pearson.
- Tuncer, M., & Yeşiltaş, M. (2013). Çalışma Yaşam Kalitesinin Otel İşletmesi Çalışanları Üzerindeki Etkileri. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 57-78
- Türkay, O., & Solmaz, S. A. (2011). *Kariyer Değerlerinin Hedef Yönelimi Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi, 16-17 Haziran, Bakü, Azerbaycan, 416-427.
- Türker, N., Uçar, M., & Ateş, M. A. (2016). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm Sektörü Algıları: Karabük Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 311-333.
- Tüylüoğlu, T. (2003). *Türkiye'de Turizm Eğitiminin Niteliği*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ulama, Ş., Batman, O., & Ulama, H. (2015). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kariyer Algılamalarına Yönelik Bir Araştırma: Sakarya Üniversitesi Örneği. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 6(12), 339-366.
- Ünlüönen, K., Temizkan, R., & Gharamaleki, M. R. E. (2004). Turizm İşletmeciliği Öğretmenlik Programlarının Öğrenci Beklentileri ve Algılamaları Açısından Karşılaştırılması (1998-1999, 2003-2004 ve 2008-2009) Öğretim Yılları. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 144-159.
- Üzümcü, T. P., & Bayraktar, S. (2004). "Türkiye'de Turizm Otel İşletmeciliği Alanında Eğitim Veren Yükseköğretim Kuruluşlarındaki Eğitimcilerin Turizm Mesleki

Eğitiminin Etiksel Açıdan İncelenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması''. 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiri Kitabı.

- Üzümcü, T. P., Alyakut, Ö., & Günsel, A. (2015). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin, Mesleğin Geleceğine İlişkin Bakış Açıları. *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(33), 179-199.
- Yayla, Ö., Silik, C. E., & Selin, A. S. (2017). Turizm Lisans ve Önlisans Eğitiminde 2017 Yılı Sayısal Değerlendirmeler, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(4), 47-58.
- Yıldırım, Ilgaz, B., & Toker, B. (2016) Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Yılmazlık, Umutsuzluk Durumları ve Sektörel Tutumlarının Kariyer Seçimleri Üzerine Etkileri. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(1), 76-89.
- Yüksel, A., Hançer, M. ve Adak, N. (2002). Önlisans ve Lisans Düzeyindeki Turizm Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumlarının Buldukları Yerlerin Analizi ve Turizm Eğitimi İçin Öneri Bir Model. *Turizm Eğitimi*. Ankara: T.C. Turizm Bakanlığı.